

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№9

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 769 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri	14
Abdulaziz Madjidov	
Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli	22
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Korxona raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....	29
Xidirov Sherzod Olimovich	
O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni institutsionallashtirish: NFIS, Finlit.uz va ta'lim islohotlari	34
Irgashev Anvar Farxodovich	
Moslashuvchan menejment tizimlarini yashil iqtisodiyotga integratsiyalash tasnifi	39
Umarov Bexzod Batirovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	43
Sheraliyev Axror Sodiqovich	
O'zbekiston Respublikasida moliyaviy bank xizmatlarini rivojlantirishning tendensiyalari, undan samarali foydalanish imkoniyatlari va konseptual jihatlarini	48
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
Metallurgiya korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish chet el tajribasi	54
Abdullayeva Matluba Nematovna	
Исследование связи между восприятием изменения климата и внедрением устойчивых методов ведения сельского хозяйства в Узбекистане	59
Светлана Ражабова, Бахром Миркасимов	
Surxondaryo viloyati qishloq xo'jalik tarmog'ini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy-ekologik modellari	68
Abdug'aniyev Otabek Allajonovich, Xo'jamqulov Bekzod Turdaliyevich	
Milliy iqtisodiyotda real sektor salmog'i va uning o'zgarish tendensiyalari	75
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Isroilova Muhabbat Rustamjon qizi	
Qo'shilgan qiymatni soliqqa tortish uslubiyoti: xususiyatlari, vazifalari va muammolari	89
Xaitov Shuxrat Sharipboyevich	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....	94
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Transport tizimining rivojlanishi milliy iqtisodiy o'sishining asosi sifatida	98
Narziyev Umidjon Baxrillayevich	
Loyiha risklarini aniqlashda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi.....	105
Marufhanov Davron Xasanovich	
Современные методы управления на железнодорожном транспорте в процессе трансформации системы.....	109
Кушакова Мамура Наримановна	
Финансовые механизмы и модели менеджмента в развитии устойчивой экономики транспортных компаний	115
Шарапова Гулчехра Рустамовна	
Kasbiy ta'limda o'quvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish va baholashning innovatsion yondashuvlari	120
Maxkamova Zuhra Tursunpulotovna	
Audit ishi sifati darajasini oshirish yo'nalishlari.....	124
Qushmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

Erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	131
Yuldashev Baxtiyor Gayradjonovich	
Ko'chmas mulk qiymatini baholash va uning ekonometrik tahlili	135
Jaloliddinova Mohira Alisher qizi	
Современные тенденции и вызовы бюджетно-макроэкономической политики в Узбекистане	142
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
Intellectual mulkda iqtisodiy mohiyat, mazmun hamda huquqiy jihat uyg'unligi	148
N.D.Maxmudova	
Axborot texnologiyalari asosida ta'limda loyiha boshqaruvida sun'iy intellekt va mashinali o'qitish imkoniyatlari	152
Xodjiyeva Durdona Abdurasolovna	
Концепция "Зеленого учета" и его значение для экономического развития.....	157
Умарова Зулайхо Турсуновна	
Iqtisodiyotning asosiy tarmoq va sohalariga kiritilgan investitsiyalarning joriy holati tahlili	166
Ismailova Kutlibeka Ulug'bek qizi	
O'zbekistonda yoshlar tashkiloti faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish bosqichlari	172
Usmonov Adxamjon A'zamjonovich	
O'zbekiston Respublikasi maxsus iqtisodiy zonalar investitsion holatini hududlar kesimida tahlili.....	178
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	
Kichik biznes va o'rta biznesni rivojlantirish orqali aholi farovonligini ta'minlash.....	184
Ahmedov Oybek Turgunpulatovich, Nurqulov Nurbek Sirojiddin o'g'li	
Fiskal siyosat instrumentlari orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va legallashtirish metodologiyasi.....	189
Ergasheva Malikaxon Avazxon qizi	
Fond bozorida savdo strategiyasi va uni amalga oshirishga yo'nalishlari.....	192
Soliev Istam Ixtiyorovich	
Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning asosiy tamoyillari	197
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi tizimining isloh qilinishi: Tajriba va istiqbollar.....	202
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
Iqtisodiyotning real sektorida investitsion loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti.....	209
Qosimova Lola Sultanovna	
Sanoat mahsulotlari eksportida logistika zanjirining uzluksizligini ta'minlash: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.....	217
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi	
Soliq ma'murchiligiga zamonaviy texnologiyalarini joriy etish orqali qo'shilgan qiymat soliq ma'murchiligi bazasini kengaytirish yo'llari	222
Raxmonqulov Umidjon Rustam o'g'li	
Инновационные подходы к созданию проблемно-ориентированной системы прогнозирования, оптимизации и управления отраслями региональной экономики (жилищное строительство)	231
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
Tovar-moddiy resurslar harakati samaradorligini oshirishda UZEX faoliyatining joriy holatini baholash.....	238
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Mamatkulov Farrux Gulomjon o'gli	
Sog'liqni saqlash tizimida tadbirkorlik faoliyatining turlari	244
Solikhova Dildora Alisher qizi	

“O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” aining asisii faoliyatini samaradorligini oshirishda autsorsing xizmatini joriy etish strategik asoslari	250
Kaxarova Nilufar Yerkinjonovna	
Mintaqani kompleks rivojlantirishning metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari.....	256
Jumayeva Zulfiya Qayumovna	
Sog‘liqni saqlash tashkilotarida xarajatlar samaradorligini ta‘minlash masalalari	260
Raximova Maftuna Axmadjon qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida sof foydani taqsimlash bilan bog‘liq bo‘lgan soliq solish masalalari	264
Suyunov Otabek Shuxrat o‘g‘li	
O‘zbekiston qonunchiligida raqamli transformatsiya jarayonida elektron to‘lov kartalarini soxtalashtirishni jinoyatlashtirish	276
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
Mamlakatimizda intellektual xizmatlar bozorini rivojlantirish masalalari.....	281
Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li	
Validation of the dutch eating behaviour questionnaire (DEBQ) in a sample of uzbek women.....	285
Khursana Usmanova, Dr Muhammad Bilal, Dilafuz Qo‘chqorova	
Iqtisodiy xavfsizlik tizimlarini o‘ziga xos jihatlari	295
Nabiyev Bexzod Shavkatovich, Bayboboeva Firuza Nabijonovna	
Davlat qarz siyosatini optimallashtirishda islomiy moliya instrumentlarining qo‘llanish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘nalishlari	299
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Роль институциональных структур фондового рынка в обеспечении финансовой стабильности.....	305
Камилова Севара Анваровна	
The Impact of Digitalization on the Management System in the Entrepreneurial Environment of Uzbekistan.....	309
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
China’s Investment Strategy in Uzbekistan: Sectoral Trends and Strategic Implications (2013–2024).....	313
Maftuna Nuriddinova	
Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati	319
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
Raqamli boshqaruvning afzalliklari va uni rivojlantirish istiqbollari	324
Xolbayeva Marg‘uba Qazoqboyevna	
Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari: O‘zbekistonda qo‘llanish imkoniyatlari.....	328
Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Audit organizations in Uzbekistan	332
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	
Xorijiy investitsiyalarning turlari va xususiyatlari	337
Gofurov Doston Boxromovich	
Mahalliy budjet mablag‘larining samaradorligini oshirishda auditning o‘rni.....	341
Primova Shaxnoza Komiljonovna	
Модели управления государственными финансами в зарубежных странах.....	345
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
O‘zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishi: yashil o‘sish indikatorlari tahlili	352
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Innovation management in the education system: practical challenges, international experience, and effective strategies based on the example of Uzbekistan.....	356
Imomov Inomiddin Abdulxamidovich, Egamberdiyev Farxod Botirovich	
Трансформация энергетического комплекса Узбекистана: текущее состояние и перспективы развития	363
Хмель Е.В., Мирджалилова Д.Ш., Дерюгина Е.А., Лозовская Н.А.	

Improving the efficiency of personnel management and optimizing labor costs in Sam Glass LLC.....	368
Musayeva Shoira Azimovna, Agzamov Avazkhon Talgatovich	
Interactive design and museum management: enhancing guided tours through IOT and virtual solutions.....	374
Ibrokhimova Aziza Abbasovna	
Hududlar investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	379
Imomova Kamola Novfal qizi	
"Innovatsion usulda baliq yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari (Sirdaryo tumani misolida)"	385
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	
Bank filial tarmoqlari samaradorligini baholashning xorijiy tajribasi va undan O'zbekiston banklari amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	392
Xoshimov Og'abek Nizomjon o'g'li	
Zamonaviy iqtisodiyotda davlat xaridlarinin elektron savdolarining o'rni	398
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Реализация концепции развития рынка зеленой экономики в сфере экономической безопасности Республики Узбекистан.....	401
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
Tijorat banklaridan "foyda" solig'ini undirishning bugungi holati.....	408
Ergasheva Lobar Raxmatulla qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat sanoatini iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari	415
Abasova Gulirano Rahmatullo qizi	
Xorijiy tajribalar asosida ekologik tadbirkorlikning innovatsion va investitsion yo'nalishlarini tashkil etish	419
Turg'unova Tursunoy Maratovna	
Sanoat korxonalari jozibadorligini oshirishda marketing strategiyasini amalga oshirish xususiyatlari	424
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Turizm sohasida investitsion faoliyat: nazariy asoslar va amaliy yo'nalishlar.....	428
Ergashev Durdonaxon Aziz qizi	
Qashqadaryo viloyatida barqaror turizmning rivojlanish tendensiyalari va mavjud muammolar tahlili.....	432
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investitsion resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar.....	436
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Xususiyy banklar faoliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning moliya bozoriga ta'siri	441
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Mehnat resurslari tushunchasi, tarkibi va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	447
Kobilova Zebo Bobokulovna	
Xorijiy davlatlar tajribasida moliyaviy siyosatning makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli.....	453
Jabborova Dilafruz	
The impact of exchange rate policy on the financial-monetary system and economic growth.....	459
Raxmanova Laylo Baxodirovna	
Современные вызовы и модельные подходы к обеспечению конкурентоспособности банковской системы Узбекистана.....	464
Юлдашева С.Ш.	
Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda soliq mexanizmidan samarali foydalanish yo'llari	470
Ishimova Mohinur Absalomovna	
Innovative pathways for advancing sustainable tourism in Uzbekistan.....	477
Feruz Karimov	

Tijorat banklarida biznes subyektlari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari.....	482
Mirpulatova Luiza Mansurovna	
O'zbekistonda sanoat zonalarining rivojlanish bosqichlari va huquqiy-me'yoriy asoslari	488
Vafoyev Akmal Ikromovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanishda Germaniya tajribasi	493
Pardayeva Maftuna Ulug'bek qizi	
Korxonalar moliyaviy faoliyati bo'yicha auditorlik risklarini xalqaro standartlar asosida baholash	497
Shirinov Uchqun Abduxalilovich, Abduxalil-zoda Ra'no Muzaffar qizi	
Ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibi va ularni pasaytirish usullari	501
Sodiqov Mirahror Abbos o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi hududlarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda mahalliy budjetlarning ahamiyati.....	509
Sharopov Dilshodjon Raxmatullayevich	
The role of small business enterprises in enhancing the well-being of the population in Uzbekistan	513
Djalilova Shaxlo Ismoiljon kizi	
O'zbekistonda IPOlarni tashkil etish jarayonlari tahlili	518
Alikulov Azamat Tuygunovich	
Kichik sanoat zonalarini faoliyatining iqtisodiy-statistik tahlili (Surxondaryo viloyati misolida).....	522
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Hududlarning innovatsion turistik salohiyatini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	528
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
Integrating circular economy principles in marketing and operations of grape export companies for green transition.....	534
Usmonova Diyora Mahmud kizi	
Foreign experiences of improving the quality of services in the field of tourism.....	541
Raxmonov Siyovush Turob ugli	
Z avlodining iste'dodli vakillari uchun raqobat: davlat boshqaruvi sektorining maqsadga yo'naltirilgan raqamli avlodni jalb etish strategiyalari.....	546
Nosirova Shaxzoda Bohodir qizi	
O'zbekiston Respublikasida uglerod solig'ini joriy etish orqali soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish va yashil iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirish imkoniyatlari: ekologik, iqtisodiy va institutsional yondashuv	560
Jo'rayev Ahmad Saitnazar o'g'li	
Tijorat banklari reytingiga ta'sir qiluvchi asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar tahlili.....	566
Karabayev Nodir Abduhamidovich	
Budjet tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlarning ahamiyati.....	578
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	582
Хусейнов Рахим Али оглы	
Zamonaviy HR texnologiyalarining korxonalar samaradorligiga ta'siri: "O'zbekiston temir yo'llari" AJ tajribasi.....	589
Xursanova Gulshan Ravshan qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish yo'llari	593
Pulatova Dildora Abdushukurovna	
Oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning bugungi kunda o'rni va ahamiyati.....	600
Xolmirzayeva Gulruxsor Maxammetovna	
Интеграция информационно-коммуникационных технологий в зеленую экономику: цифровые технологии для устойчивого развития.....	604
Бозорова Ирина Жуманазаровна	

Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahalliyashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlari	608
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Цифровизация зеленой экономики: синергия технологий для устойчивого будущего	616
Мухамадиева Кибриё Баходировна, Умарова Надира Рахмановна, Шарипова Зулфия Шокиржоновна, Эшпулатова Хусния Мирғолиб кизи	
O'zbekistonda to'qimachilik mahsulotlari bozori va rivojlanishi	621
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna	
Samarqand viloyatida tikuv-to'qimachilik sanoatining rivojlanish holati va ishlab chiqarish hajmining prognozi.....	629
Ikramova Taxmina Latifovna	
Повышение эффективности управления рисками в проектах государственно-частного партнерства в сфере услуг	639
Айтбаева Гульзада Куанышбаевна	
Surxondaryo viloyati iqtisodiy o'sish darajalarini ekonometrik modellashirish	645
Pardayeva Ma'rifat Muzaffarovna	
Зарубежный опыт развития экономики ресурсно-сырьевых регионов: модели диверсификации и возможности адаптации.....	654
Севара Кахрамоновна Хакбердиева	
Xizmat ko'rsatish sohasida raqobatbardoshlikni oshirishning ahamiyati	658
Abduvoxidova Mohinur Akmalovna	
O'zbekiston sug'urta bozorida esg va yashil moliya instrumentlaridan foydalanish holati va imkoniyatlari.....	662
Zoyirov Laziz Subxonovich	
Xorazm viloyatida transport xizmatlari ko'rsatishning amaldagi holati tahlili va uni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	668
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	
Ulgurji savdo qoidalari va chakana savdodan farqli tomonlari	678
Batirova Raxima Abdujabbarovna, Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
Xalqaro integratsiya jarayonlarida raqamli iqtisodiyotning o'rni.....	684
Zaripov Xurshid Zakir o'g'li	
Mahalliy budjetlar daromadlari va xarajatlarining hozirgi holati	690
Himmatov Abdisamat Xalilovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholining moliyaviy madaniyatini rivojlantirish muammolari va istiqbollari	696
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	
Цели устойчивого развития и роль цифровых платформ в сфере трудовой миграции	702
Газиёва Сулхия Саидмашрафовна	
Onlayn savdo maydonchalarida mijoz sodiqligini shakllantirishda marketing strategiyalarining o'rni	706
Baxromov Xudoyor Xabibullo o'g'li	
Методологические основы оценки эффективности «зеленых» технологий в строительном секторе.....	710
Тожиева Дилфуза Бабамуратовна	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlar auditi masalalarini rivojlantirish.....	715
Mahmudov Saidjamol Kadirjanovich	
O'zbekiston Respublikasi soliq ma'murchiligini takomillashtirish jarayonlari	722
Mahmudova Sevara Rahmat qizi, Almardonov Muxammadali Ibragimovich	
Improving the efficiency of modern housing fund management system	726
D.A. Berdiyeva, Aminova Naima Umar qizi	
Kichik va o'rta biznes subyektlari eksport salohiyatini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	731
Abduqahhorov Azizbek Abdullo o'g'li	

From Science to Business: How Universities Stimulate Innovation.....	735
A. Bobozhonov, A.M. Shatre, V. Kirilova Vladimirova, R.Kh. Karlibaeva	
Tashkilotlarda risklarni boshqarish strategiyalarining samaradorligini baholash: nazariy va amaliy yondashuvlar	740
Husanova Dilnura Mamrajab qizi	
Turli mulkchilik shakllaridagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining ekologik auditining nazariy jihatlarini	744
Abdullayev Xurshidjon Nazrullo o'g'li	
Sanoat korxonalarida innovatsion boshqaruv samaradorligini oshirish omillari.....	749
Ne'matullayev Abdurasulxon Ximaydulla o'g'li	
Bozor iqtisodiyotiga o'tish sharoitida innovatsion korxonalar boshqaruvi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi amal qilish xususiyatlari	755
Naimov Azamat Xikmatovich	
Mamlakatimizda chet el investitsiyasi ishtirokidagi korxonalalar faoliyatini rivojlantirish.....	758
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Shuxratov Azizbek A'zamjon o'g'li	
Qurilgan organik mevalar eksportini rivojlantirishda yashil marketing strategiyalaridan foydalanish.....	764
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	

QURITILGAN ORGANIK MEVALAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH

Xidirov Shohrux Bobir o'g'li

“O'zbekiston ilmiy-sinov va sifat nazorati markazi”
davlat muassasasi xodimi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonning quritilgan organik mevalar eksportida yashil marketing yondashuvlarining o'rnini o'rganilgan. Unda ekologik sertifikatlash, ekologik xavfsiz qadoqlash hamda uglerod izini qisqartirish kabi tamoyillarning mamlakat eksport salohiyatini kuchaytirishdagi ahamiyati ko'rsatib beriladi. Statistik tahlillar organik mahsulotlar segmenti yuqori qo'shimcha qiymat yaratishini tasdiqlaydi. Yashil marketing strategiyalaridan foydalanish orqali O'zbekistonning organik quritilgan mevalarining jahon bozoridagi raqobatbardoshligini oshirish istiqbollari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: quritilgan organik mevalar, yashil marketing, ekologik sertifikatlash, uglerod izi, qo'shimcha qiymat.

Abstract: This article examines the role of green marketing in the export of Uzbekistan's dried organic fruits. It highlights the importance of principles such as ecological certification, environmentally friendly packaging, and carbon footprint reduction in strengthening the country's export potential. Statistical analysis confirms that the organic products segment generates high added value. The study substantiates the prospects for enhancing the competitiveness of Uzbekistan's dried organic fruits in the global market through the application of green marketing strategies.

Key words: dried organic fruits, green marketing, ecological certification, carbon footprint, added value.

Аннотация: В данной статье исследуется роль «зелёного маркетинга» в экспорте сушёных органических фруктов Узбекистана. Рассмотрены такие принципы, как экологическая сертификация, экологически безопасная упаковка и сокращение углеродного следа, а также их значение для укрепления экспортного потенциала страны. Статистический анализ подтверждает, что сегмент органической продукции обладает высокой добавленной стоимостью. Обоснованы перспективы повышения конкурентоспособности сушёных органических фруктов Узбекистана на мировом рынке посредством внедрения стратегий зелёного маркетинга.

Ключевые слова: сушёные органические фрукты, зелёный маркетинг, экологическая сертификация, углеродный след, добавленная стоимость.

KIRISH

Dunyo miqyosida ekologik toza mahsulotlarga bo'lgan talabning ortib borishi barqaror rivojlanishga tayangan marketing yondashuvlarini joriy etishni taqozo etmoqda. O'zbekiston sharoitida organik quritilgan mevalar eksporti ustuvor yo'nalishlardan biri sanalib, xalqaro bozorlarda muvaffaqiyat qozonish uchun ekologik tamoyillarga asoslangan yondashuv muhim ahamiyatga ega. Shuning natijasida ushbu maqolada yashil marketingning nazariy jihatlar va amaliy tatbiqi tahlil qilinib, mamlakat eksport salohiyatini oshirish imkoniyatlari ochib beriladi.

So'nggi yillarda global miqyosda organik mahsulotlarga talab sezilarli darajada ortib bormoqda. IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements – Organik qishloq xo'jaligi harakatlari xalqaro federatsiyasi) ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yilda organik oziq-ovqat bozori hajmi 135 milliard AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, quritilgan organik mevalar ushbu savdoning 6–7 foizini egallagan. O'zbekiston ham ushbu yo'nalishda o'z o'rnini mustahkamlab bormoqda. Xususan, 2023-yilda mamlakatning quritilgan mevalar eksporti 120 million dollarni tashkil etib, uning 25–30 million dollari organik segment hissasiga to'g'ri kelgan¹.

Yashil marketing konsepsiyasi iste'molchilarning talabini qondirish bilan birga ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan strategiyalarni o'z ichiga oladi. Asosiy tamoyillari: ekologik xavfsiz qadoqlash, uglerod izini kamaytirish, xalqaro ekologik sertifikatlar va standartlardan foydalanish, shuningdek barqaror ishlab chiqarish amaliyotlarini joriy etishdir. Bu yondashuv atrof-muhitni muhofaza qilish, mahsulotning qo'shimcha qiymatini oshirish, brend imidjini mustahkamlash va eksport salohiyatini kuchaytirishga xizmat qiladi. Shu

¹ IFOAM - internet nashri.

sababli yashil marketing strategiyalari O'zbekiston organik quritilgan mevalarining xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini mustahkamlashda muhim vosita hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Qurilgan organik mevalar eksportini rivojlantirish masalasi ko'plab tadqiqotchilar va xalqaro tashkilotlar e'tiborida bo'lib kelmoqda. Wei (2024) o'z tadqiqotida yashil oziq-ovqat sertifikatlash qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksport sifatini oshirishda muhim rol o'ynashini qayd etadi. Unga ko'ra, sertifikatlash nafaqat mahsulotning xalqaro standartlarga mosligini kafolatlaydi, balki uni premium segmentga olib chiqib, eksport narxini yuqorilashiga imkon yaratadi.

UNCTAD (2021) tomonidan tayyorlangan tahliliy hisobotda O'zbekiston quritilgan mevalari eksporti imkoniyatlari, mavjud muammolar va rivojlanish istiqbollari keng yoritilgan. Hisobotda ta'kidlanishicha, sifat nazorati va xalqaro organik sertifikatlash tizimiga moslashish mamlakatning yangi bozorlarni egallashida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Melović va hamkorlari (2020) organik mahsulotlarni xarid qiluvchi "yashil iste'molchilar"ni jalb etish strategiyalarini o'rganib, sog'liq, ekologik xavfsizlik va sifat atributlari xaridor qarorida asosiy motivatsiya ekanini ta'kidlashadi. Ularning fikricha, yashil marketing strategiyalari iste'molchilar segmentatsiyasiga asoslangan holda qo'llansa, organik mahsulotlar uchun qo'shimcha to'lovga tayyorlik darajasi oshadi.

Katt va hamkorlari (2020) o'zlarining tizimli sharhida organik oziq-ovqat uchun qo'shimcha narx to'lashga tayyorlikni belgilovchi omillarni o'rgangan. Ularning xulosasiga ko'ra, iste'molchining ekologik qadriyatlarini, daromad darajasi va mahsulotga bo'lgan ishonchi asosiy omillar sifatida namoyon bo'ladi.

FAO (2019) tomonidan ishlab chiqilgan qiymat zanjiri bo'yicha ko'rsatmalarda sertifikatlash, laboratoriya nazorati va qadoqlash standartlari quritilgan mevalarning eksport bozorida raqobatbardoshligini ta'minlashning zarur shartlari sifatida qayd etilgan. UNCTAD (2023) ham o'z trening materiallarida quritilgan mevalar qiymat zanjirida sifat va sertifikatlash tizimlarini mustahkamlash bo'yicha tavsiyalar beradi.

Shuningdek, UNECE va UNCTAD (2025) tomonidan taqdim etilgan ma'ruzada O'zbekiston quritilgan mevalari sektorida organik sertifikatlashni kengaytirish va sifatni oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. FreshPlaza (2025) statistikasi esa O'zbekiston quritilgan o'riklari eksportining hajmi ortayotganini ko'rsatadi, biroq asosiy bozorlar hali ham mintaqaviy davlatlar bo'lib qolmoqda. Yevropa bozoriga kirish uchun esa xalqaro sertifikatlash va brend yaratish muhim omil hisoblanadi.

Umuman olganda, ilmiy va amaliy adabiyotlar sertifikatlash, iste'molchilar xulq-atvori va qiymat zanjiri infratuzilmasini kuchaytirish quritilgan organik mevalar eksportini rivojlantirishda asosiy strategik yo'nalishlar ekanini ko'rsatmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot metodologiyasi sifatida birlamchi va ikkilamchi ma'lumotlar yig'ildi. Birlamchi ma'lumotlar quritilgan organik mevalar ishlab chiqaruvchilari va eksportyorlari o'rtasida so'rovnomalar va intervyular orqali olindi, ikkilamchi ma'lumotlar esa FAO, UNCTAD va Davlat statistika qo'mitasi hisobotlaridan foydalanildi. Olingan ma'lumotlar statistik tahlil va taqqoslash usullari yordamida qayta ishlanib, ilmiy xulosalar chiqarildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston organik quritilgan mevalar eksportida ekologik barqarorlikni ta'minlash uchun katta imkoniyatlarga ega. Tabiiy-iqlim sharoitlari quritilgan uzum, o'rik va olma yetishtirishga qulay bo'lib, 2023-yilda O'zbekiston bu mahsulotlar eksportidan 94,9 million dollar daromad olgan².

O'zbekistondan meva-sabzavot eksporti hajmi 2024-yilda 1,5 milliard dollarga yetgan bo'lib, bu o'tgan yilga nisbatan 31,2 foizga ko'pdir. Bu o'sishda quritilgan uzum va o'rik kabi an'anaviy yo'nalishlar muhim rol o'ynagan. Shu davrda yetkazib berish hajmi 2 million tonnani tashkil etib, bu o'tgan yilga nisbatan 15,8 foizga yoki 278,5 ming tonnaga ko'pni tashkil qilgan³.

Yashil marketing strategiyalarini izchil tatbiq etish orqali bu muammolarni yengish, eksport geografiyasini kengaytirish va mahsulotni yuqori narxlarda sotish mumkin. Buning uchun ekologik sertifikatlash jarayonini soddalashtirish, qadoqlash materiallarini rivojlantirish hamda davlat-xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish lozim.

Quyidagi jadvalda organik mahsulotlar eksportining so'nggi yillardagi global o'sishi va O'zbekiston ulushi keltirilgan (1-jadval):

² OEC.world - internet nashri.

³ Stat.uz.web sayti.

1-jadval. Organik mahsulotlar eksportining so'nggi yillardagi global o'sishi va O'zbekiston ulushi⁴

Yil	Global organik oziq-ovqat bozori (mlrd \$)	O'sish (%)	O'zbekiston quritilgan mevalar eksporti (mln \$)	Shundan organik (mln \$)
2020	106	7.5	95	18
2021	120	9.0	110	22
2022	135	10.0	118	25
2023	148	9.6	120	28-30

Tahlillar natijasida ko'rib chiqilgan amaliy takliflar:

1. Qadoqlashni ekologik standartlarga moslashtirish.
2. Xalqaro eko-sertifikatlarni keng joriy etish.
3. Marketing kommunikatsiyalarini kuchaytirish.
4. Logistika va uglerod izini kamaytirish.
5. Davlat tomonidan ekologik sertifikatlash xarajatlarini subsidiyalash.

Ushbu amaliy chora-tadbirlarni amalga oshirish natijasida O'zbekistonning organik quritilgan mevalar eksportida ekologik barqarorlikni ta'minlash, mahsulot sifati va raqobatbardoshligini oshirish, xalqaro bozorlarda brendning tan olinishi darajasini kuchaytirish hamda uglerod izini kamaytirish imkoniyatlari yaratiladi. Shuningdek, davlat tomonidan sertifikatlash xarajatlarini subsidiyalash eksportchilarni qo'llab-quvvatlash hamda mahsulotni yuqori qo'shimcha qiymatda sotishga yordam beradi (2-jadval).

2-jadval. Quritilgan organik mevalar eksportida yashil marketing strategiyalarining asosiy yo'nalishlari

Yashil Marketing Strategiyasi	Mazmuni	Amaliy qo'llash imkoniyatlari	Kutilayotgan natija
Ekologik toza qadoqlash	Biodegradatsiyalanuvchi, qayta ishlanadigan materiallardan foydalanish	Kraft qog'oz, shisha idish, qayta ishlanadigan plastik	Atrof-muhitga zarar kamayadi, ekologik ongli xaridorlarni jalb etadi
Organik sertifikatlash	Mahsulotning organik va kimyoviy qo'shimchalardan xoli ekanligini tasdiqlash	EU Organic, USDA Organic, Halal, ISO 14001	Ishonch ortadi, premium bozorlarga kirish osonlashadi
Uglerod izini kamaytirish	Ishlab chiqarish va logistika jarayonida chiqindilarni minimallashtirish	Energiya tejankor uskunalar, yashil logistika (temiryo'l, dengiz transporti)	Mahsulotning "eco-friendly" imiji shakllanadi
Yashil branding va reklama	Ekologik qadriyatlarini brend konsepsiyasiga kiritish	Qadoqda yashil ramzlar, ekologiya haqidagi shiorlar, raqamli reklama	Xaridorlarda ijobiy assotsiatsiya hosil bo'ladi, raqobatbardoshlik oshadi
Mahalliy hamkorlik va ijtimoiy loyihalar	Mahalliy fermerlar, ekologik loyihalar bilan hamkorlik	Fermerlar bilan organik dehqonchilik bo'yicha shartnomalar tuzish	Ijtimoiy mas'uliyatli brend sifatida obro' ortadi
Qayta ishlash va chiqindilarni kamaytirish	Ishlab chiqarishda chiqindilarni qayta foydalanish	Quritish jarayonida ortiqcha mevalardan ikkilamchi mahsulot (pudra, sharbat) olish	Resurslardan samarali foydalanish, foyda ko'payishi

Manba: Muallif tomonidan yig'ilgan ma'lumotlar.

Jadvalda keltirilgan yashil marketing strategiyalari quritilgan organik mevalar eksportini rivojlantirishda muhim yo'nalishlarni ko'rsatadi. Avvalo, eko-sertifikatlash va ekologik qadoqlash mahsulotga xalqaro bozorda qo'shimcha qiymat berib, premium segmentga chiqish imkonini yaratadi. Shu bilan birga uglerod izini kamaytirish va barqaror logistika uzoq muddatli raqobatbardoshlikni ta'minlab, eksport xarajatlarini qisqartirishga xizmat

4 "Dried Fruits in Uzbekistan Trade" – OEC - internet nashri.

qiladi. Bundan tashqari, raqamli marketing mahsulotning ekologik ustunliklarini targ'ib etish orqali iste'molchi talabini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, ushbu strategiyalar iqtisodiy samaradorlikni oshirish bilan birga O'zbekiston eksportchilari uchun xalqaro bozorda ishonch va barqarorlikni kuchaytiradi.

Qurilgan organik mevalar eksportida yashil marketing strategiyalarining qo'llanilishi jahon bozoridagi yangi tendensiyalar bilan bevosita bog'liqdir. FAO va ITC ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda quritilgan mevalar savdosi 9 milliard AQSh dollaridan oshgan bo'lib, organik mahsulotlarga talab yiliga o'rtacha 8–10 foizga ortib bormoqda. Importning asosiy qismini Yevropa Ittifoqi va AQSh tashkil etadi, ular dunyo bozorida organik quritilgan mevalar savdosining 60 foizidan ko'prog'iga ega. Bu esa O'zbekiston eksportchilari uchun eng muhim istiqbolli yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

2023-yilgi Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston 120 million AQSh dollarlik quritilgan mevalar eksportini amalga oshirgan. Mamlakatning tabiiy-iqlim sharoitlari va ekologik toza hududlarda yetishtirilgan mevalar uni organik mahsulotlar ishlab chiqarishda ustunlikka ega davlat sifatida namoyon qilmoqda. Shu sababli, eksport yo'nalishlarini kengaytirishda yashil marketing strategiyalaridan foydalanish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda (1-rasm).

1-rasm. Yashil marketingning asosiy tamoyillari

Manba: Muallifning ishlanmasi.

Yashil marketing strategiyalari bir nechta muhim yo'nalishlarni qamrab oladi. Avvalo, eko-sertifikatlash alohida ahamiyatga ega. "EU Organic" yoki "USDA Organic" kabi xalqaro sertifikatlarni qo'lga kiritish O'zbekiston mahsulotlarini premium segmentga olib chiqadi va eksport narxini o'rtacha 15–20 foizga oshirish imkonini beradi. Shuningdek, ekologik qadoqlash ham muhim bo'lib, bioparchalanuvchi materiallardan foydalanish nafaqat ekologik afzallik yaratadi, balki iste'molchilar orasida ishonchni kuchaytiradi.

Shu bilan birga, global miqyosda iqlim o'zgarishi masalalari dolzarb bo'lib, eksportchilardan uglerod izini kamaytirish choralarini ko'rish talab etilmoqda. Ishlab chiqarishda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish va barqaror logistika zanjirlarini shakllantirish mahsulotni "uglerod neytral" sifatida targ'ib etishga xizmat qiladi. Bu esa uzoq muddatli istiqbolda xalqaro bozorlarda barqaror raqobat ustunligini ta'minlaydi.

Bundan tashqari, raqamli marketing vositalari ham katta imkoniyatlarni taqdim etadi. Onlayn platformalarda mahsulotning ekologik afzalliklarini keng targ'ib qilish orqali O'zbekiston eksportchilari yangi iste'molchilarni jalb qilishi mumkin. Statistik tahlillar shuni ko'rsatadiki, ekologik ustunliklari ta'kidlangan mahsulotlar bozorda o'rtacha 15–20 foiz qimmatroqqa sotilmoqda. OECD hisobotlariga ko'ra, yashil marketing strategiyalarini joriy qilgan korxonalar eksport hajmini 2–3 yil ichida o'rtacha 25–30 foizga oshirishga muvaffaq bo'lmoqda.⁵

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yashil marketing strategiyalari O'zbekistonning quritilgan organik mevalar eksportini rivojlantirishda nafaqat iqtisodiy, balki ekologik va ijtimoiy jihatdan ham katta ahamiyat kasb etadi. Ekologik toza qadoqlash, uglerod izini kamaytirishga qaratilgan ishlab chiqarish amaliyotlari va xalqaro darajadagi eko-sertifikatlash tizimlarini

⁵ www.oecd.org – web sayti.

joriy etish orqali mamlakat mahsulotlari global bozorlarda yuqori raqobatbardoshlikka ega bo'ladi. Bunday yondashuv nafaqat iste'molchilarning ekologik qadriyatlariga mos keladi, balki yuqori daromadli premium segmentlarga kirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shu bilan birga, yashil marketing konsepsiyasining samarali qo'llanilishi O'zbekistonning xalqaro miqyosda barqaror rivojlanishga intiluvchi davlat sifatidagi imijini mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu esa uzoq muddatli istiqbolda eksport hajmini oshirish, tashqi bozorlarda barqaror talabni shakllantirish va milliy brendni kuchaytirishga yordam beradi. Demak, yashil marketing strategiyalari quritilgan organik mevalar eksporti uchun iqtisodiy samaradorlik, ekologik mas'uliyat va ijtimoiy manfaatlar uyg'unlashuvini ta'minlaydigan kompleks vosita sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. IFOAM – Organics International. The World of Organic Agriculture: Statistics and Emerging Trends 2023. Bonn: FiBL & IFOAM, internet nashri.
2. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. Stat.uz.web sayti.
3. Kotler, P., Keller, K. Marketing Management. 16th ed. London: Pearson Education, internet nashri.
4. OECD. Digital Transformation in Agriculture and Food Systems. Paris: OECD Publishing, internet nashri.
5. UNCTAD. E-commerce and Development Report 2023. Geneva: United Nations Publications, internet nashri.
6. FAO. The State of Agricultural Commodity Markets. Rome: FAO, internet nashri.
7. Chui, M., Manyika, J., Miremadi, M. Artificial Intelligence: The Next Digital Frontier. McKinsey Global Institute, internet nashri.
8. FAO (Food and Agriculture Organization) va ITC (International Trade Centre) tashkilotlari web saytilari.
9. Kun.uz. internet nashri.
10. "Dried Fruits in Uzbekistan Trade" – OEC - internet nashri.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
